Bareferanse ya *Mukanda ya Lukutakanu Luzingu mpi Kisalu*

1er-7 MAI

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 17-19

"Tadila Bampangi Mutindu Yehowa Ke Tadilaka Bo"

***w17.03* 24 § 7**
Keti Nge Ke Tulaka Ntima ya Mvimba na Mambu Yina Kele na Biblia?

7 Beto tadila mbandu ya Yozafati, mwana ya Aza. Bikalulu na yandi vandaka kusepedisa Yehowa. Ntangu yandi vandaka kutudila Yehowa ntima, yandi salaka mambu mingi ya mbote. Kansi bantangu ya nkaka, yandi bakaka balukanu ya mbi. Mu mbandu, yandi kwedisaka mwana na yandi ya bakala ti mwana-nkento ya Ahabi, ntotila ya mbi. Na nima Yozafati kwendaka ti Ahabi na mvita yina Ahabi nwanaka ti bantu ya Siria, ata profete Mikaya zabisaka yandi na ntwala na kuvukana ve ti Ahabi. Na mvita yina, bantu ya Siria zolaka kufwa Yozafati. (2 Bansangu 18:1-32) Ntangu Yozafati vutukaka na Yeruzalemi, profete Yehu yulaka yandi nde: "Keti nge fwete sadisa muntu ya mbi, mpi keti nge fwete zola bantu yina ke mengaka Yehowa?"—**Tanga 2 Bansangu 19: 1-3.**

***w15* 15/8 6 § 8-9**
Yindula Zola ya Yehowa Yina Ke Manaka Ve

8 Yehowa ke zolaka nde beto bakisa nde yandi ke zolaka beto mpi nde yandi ke talaka mambu ya mbote ya kimuntu na beto na kisika ya kutula dikebi kaka na bifu na beto. (2 Bansangu 16:9) Bika beto tadila mutindu Yehowa monaka mambu ya mbote na Yozafati, Ntotila ya Yuda. Yozafati bakaka lukanu mosi ya mbi ya kuvukana ti Akabi, Ntotila ya Izraele, sambu na kunwanisa bantu ya Siria na Ramoti-Galadi. Ata baprofete ya luvunu 400 zabisaka Akabi muntu ya mbi nde yandi ta nunga bitumba, Mika (Mikaya), profete ya kieleka ya Yehowa zabisaka Yozafati mpi Akabi nde kana bo nwana bitumba yina, bo ta nunga ve. Yo salamaka kaka mutindu yina. Akabi fwaka na mvita yina, Yozafati gulukaka kansi na mpasi. Na nima ya mvita, Yehowa tindaka Yehu na kupesa Yozafati bandongisila sambu na lukanu ya mbi yina yandi bakaka. Ata mpidina, Yehu yikaka nde: "Mambu ya nkaka ya nge salaka kele ya mbote."—2 Bansangu 18:4, 5, 18-22, 33, 34; 19:1-3.

9 Na bamvula yina lutaka, Yozafati zabisaka bamfumu, Balevi, mpi banganga-nzambi na kukwenda na bambanza yonso ya Yuda sambu na kulonga bantu bansiku ya Yehowa. Yo vandaka diambu mosi ya mbote kibeni, sambu yo sadisaka bantu ya makanda ya nkaka na kuzaba Yehowa. (2 Bansangu 17: 3-10) Yo yina, ata Yozafati bakaka lukanu ya mbi na nima, Yehowa vilaka ve mambu ya mbote yina yandi salaka na luzingu na yandi. Mbandu yai ke pesa beto kikesa sambu bantangu ya nkaka, beto ke salaka mpi mambu ya mbi. Kansi, kana beto ke sala bikesa ya kusadila Yehowa, yandi ta landa na kuzola beto mpi yandi ta vila ve mambu ya mbote yina beto ke salaka.

Bimvwama ya Kimpeve

***w17.03* 20 § 10-11**
Sadila Yehowa na Ntima ya Mvimba!

10 Yozafati, mwana ya Aza "landaka kutambula na nzila ya tata na yandi Aza." (2 Bansangu 20:31, 32) Inki mutindu? Bonso tata na yandi, yandi siamisaka bantu na kulanda kusambila Yehowa. Yandi tindaka babakala na bambanza ya Yudea sambu

na kulonga bantu “mukanda ya Nsiku ya Yehowa.” (2 Bansangu 17:7-10) Nkutu yandi kwendaka na ndambu ya nordi, na Kimfumu ya Izraele, na bantu ya Efrayimi “sambu na kuvutula bo na Yehowa.” (2 Bansangu 19:4) Ntotila Yozafati “sosaka Yehowa na ntima na yandi ya mvimba.”—2 Bansangu 22:9.

11 Bubu yai, Yehowa ke zola nde bantu yonso kuzaba yandi, mpi beto yonso lenda sadisa bantu na kuzaba yandi. Keti nge ke salaka kisalu yai konso ngonda? Keti nge ke longaka bantu Biblia sambu bo mpi kusambila Yehowa? Keti nge ke tubilaka mambu yai na bisambu na nge? Kana nge ke sala bikesa, Yehowa ta sadisa nge mpi nge ta kuma ti balongoki ya Biblia. Kana muntu me lomba nge na kulonguka ti yandi na bantangu yina nge ke samunaka ve, keti nge ta zola? Yozafati sadisaka bantu ya nkaka na kusambila Yehowa, beto mpi lenda sadisa bampangi yina ke samunaka diaka ve. Bankuluntu lenda kwenda kutala mpi kusadisa bantu yina me basikaka na dibundu, yina me vutukilaka bikalulu ya mbote.

8-14 MAI

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 20-21

“Tula Lukwikilu na Yehowa Nzambi na Nge”

***w14* 15/12 23 § 8**
Beto Zinga na Bumosi na Bilumbu Yai ya Nsuka

8 Na bilumbu ya Ntotila Yozafati, “basoda mingi” ya bambeni ya bambanza ya pene-pene nwanisaka bansadi ya Nzambi. (2 Bans. 20:1, 2) Diambu ya mbote kele nde, bansadi ya Nzambi sosaka ve kunwanisa bambeni yina na ngolo na bo mosi; kansi, bo sosaka lusadisu ya Yehowa. **(Tanga 2 Bansangu 20:3, 4.)** Konso muntu salaka yo ve na mutindu na yandi. Biblia ke tuba nde: “Bantu yonso ya Yuda ti bankento ti bana bo telamaka kuna na ntwala ya [Yehowa].” (2 Bans. 20:13) Batoko ti bambuta monisaka lukwikilu, bo yonso landaka lutwadisu ya Yehowa, mpi yandi taninaka bo. (2 Bans. 20:20-27) Yai kele mbandu ya mbote kibeni sambu na bansadi ya Nzambi yina ke kutana ti bampasi!

***w21.11* 16 § 7**
Bampangi Yina Me Katuka Kukwela—Beno Tula Yehowa na Kisika ya Ntete

7 Yehowa songaka Yehoshafati mambu yina yandi fwete sala na nzila ya Mulevi mosi na zina ya Yahaziele. Yehowa songaka yandi nde: “Beno telama pana, beno nikana ve, mpi beno mona mutindu Yehowa ke gulusa beno.” (2 Bans. 20:13-17) Ya kieleka, bantu ke nwanaka ve bitumba mutindu yina. Mambu yina katukaka ve na bantu kansi Yehowa muntu tubaka yo. Yehoshafati tudilaka Yehowa ntima ya mvimba mpi yandi salaka kaka mutindu Yehowa songaka yandi. Ntangu yandi ti bantu na yandi kwendaka kunwana ti bambeni, yandi tulaka bantu yina vandaka kuyimba na ntwala mpi bo vandaka ve ti minduki na kisika ya kutula basoda yina me zaba kunwana mbote. Yehowa lungisaka mambu yina yandi silaka Yehoshafati mpi yandi bedisaka bambeni ya Yehoshafati.—2 Bans. 20:18-23.

Bimvwama ya Kimpeve

***it*-2-F 1190 § 5-6**
Yehorami

Yehorami landaka ve banzila ya lunungu ya tata na yandi Yehoshafati. Kana yandi salaka mpidina, yo vandaka mpi sambu na

bupusi ya mbi ya nkento na yandi Atalia. (2Bn 8:18) Yehorami fwaka bampangi na yandi sambanu ya babakala mpi bamfumu ya nkaka ya Yuda mpi yandi pusaka bantu yina yandi vandaka kuyala na kupesa Yehowa mukongo mpi yandi nataka bo na kusambila banzambi ya luvunu. (2Bs 21: 1-6, 11-14) Luyalu na yandi ya mvimba fulukaka ti bampasi mpi kukonda kuwakana. Edomi kolamaka ntete; na nima Libna kolaminaka Yuda. (2Bn 8:20-22) Profete Eliya sonikaka mukanda mosi sambu na kukebisa Yehorami. Yandi sonikaka nde: "Yo yina Yehowa ke pesa mpasi ya nene na bantu na nge, na bana na nge, na bankento na nge, mpi na bima na nge yonso." Diaka, nge Ntotila Yehorami, nge "ta bela bamaladi mingi, mpi maladi ya misopo, tii kuna misopo na nge ta basika sambu na maladi yina, konso kilumbu."—2Bs 21:12-15.

Mambu salamaka kibeni mpidina. Yehowa bikaka nde Ba-arabi mpi bantu ya Filistia kukota na insi mpi kubaka bankento ya Yehorami ti bana na yandi ya babakala sambu bo nata bo. Nzambi bikaka nde mwana ya nsuka ya Yehorami mpamba kutina. Zina na yandi vandaka Yehoahazi (bo vandaka kubinga yandi mpi Ahazia). Mambu salamaka mpidina sambu na kuwakana ya Kimfumu yina Nzambi salaka ti Davidi. "Na nima ya mambu yina yonso, Yehowa tindilaka yandi maladi ya misopo yina bo lenda belula ve." Bamvula zole na nima, "misopo na yandi basikaka" mpi yandi fwaka. Luzingu ya muntu yai ya mbi sukaka mutindu yina. "Muntu mosi ve waka mawa ntangu yandi fwaka." Bo zikaka yandi na Mbanza ya Davidi, "kansi na maziamu ya bantotila ve." Mwana na yandi Ahazia kumaka ntotila na kisika na yandi.—2Bs 21:7, 16-20; 22:1; 1Bs 3:10, 11.

15-21 MAI

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 22-24

"Yehowa Ke Sakumunaka Bikesa ya Beto Ke Salaka"

***Ifb* 128 § 1-2**
Kikesa ya Yehoyada

Yezabele vandaka ti mwana mosi ya nkento, zina na yandi Atalia; yandi vandaka muntu ya mbi bonso mama na yandi. Atalia kwelanaka ti ntotila ya Yuda. Ntangu bakala na yandi fwaka, mwana na yandi ya bakala yantikaka kuyala. Kansi ntangu mwana na yandi fwaka, Atalia kudikumisaka mfumu ya Yuda. Ebuna yandi sosaka kufwa dikanda yonso ya ntotila; yandi fwaka konso muntu yina lendaka kukuma ntotila na kisika na yandi, yandi fwaka ata bantekolo na yandi mosi ya babakala. Bantu yonso vandaka kuwa yandi boma.

Nganga-Nzambi ya Nene Yehoyada ti nkento na yandi, Yehosheba, zabaka nde mambu yina Atalia vandaka kusala kele mbi kibeni. Bo tulaka luzingu na bo na kigonsa mpi bo bumbaka mutekolo ya Atalia mosi yina vandaka bebe, zina na yandi Yehoashi. Bo sansaka yandi na tempelo.

***Ifb* 128 § 3-4**
Kikesa ya Yehoyada

Ntangu Yehoashi kumaka ti bamvula nsambwadi, Yehoyada vukisaka bamfumu yonso ti Balevi yonso mpi songaka bo nde: 'Beno keba bakielo ya tempelo mpi beno kotisa ve ata muntu mosi.' Ebuna Yehoyada kumisaka Yehoashi ntotila ya Yuda mpi lwatisaka yandi mpu ya kimfumu. Bantu ya Yuda vandaka kutuba na ndinga ya ngolo nde: 'Luzingu ya nda na ntotila!'

Ntotila-Nkento Atalia waka makelele ya bantu mpi yandi kwisaka ntinu na tempelo. Ntangu yandi monaka ntotila ya mpa, yandi tubaka na ndinga ya ngolo nde: "Komplo! Komplo!" Bamfumu simbaka ntotila-nkento yina ya mbi, nataka yandi, mpi fwaka yandi. Ebuna nki beto lenda tuba sambu na bupusi na yandi ya mbi na dikanda?

***it*-1-F 776 § 8**
Kuzika Mvumbi, Bisika ya Kuzika Mvumbi

Bo pesaka nganga-nzambi ya nene Yehoyada lukumu mutindu bo zikaka yandi na "Mbanza ya Davidi kumosi ti bantotila." Yandi vandaka muntu mosi mpamba ya vandaka ve na dikanda ya ntotila ya bo pesaka lukumu ya mutindu yai ya bo ke tubila. —2Bs 24:15, 16.

Bimvwama ya Kimpeve

***it*-2-F 1231 § 12**
Zekaria

12. Mwana ya nganga-nzambi ya nene Yehoyada. Na nima ya lufwa ya Yehoyada, Yehoashi yambulaka lusambu ya bunkete. Yandi waka bandongisila ya mbi na kisika ya kulanda bandongisila ya baprofete ya Yehowa. (2Bs 22:11) Kisoni na yandi Zekaria kebisaka ngolo kibeni bantu sambu na diambu yina. Kansi na kisika ya kubalula ntima, bantu taka yandi matadi na kibansala ya tempelo. Ntangu Zekaria vandaka kufwa, yandi tubaka nde: "Bika nde Yehowa kutala diambu yai mpi kusambisa nge." Nzambi waka mambu yai ya profete lombaka sambu Siria bebisaka bima mingi ya Yuda mpi bansadi zole ya Yehoashi fwaka yandi "sambu yandi tiamunaka menga ya bana ya nganga-nzambi Yehoyada." Biblia ya *La Septante* mpi ya *Vulgate* ke tuba nde, bo fwaka Yehoashi sambu na kuvutula mbi ya menga ya "mwana" ya Yehoyada. Kansi masonuku ya bo ke bingaka *massorétique* mpi ya *Peshitta* ke sadilaka "bana;" mbala ya nkaka bambalula yina ke sadilaka bumbidi sambu na kumonisa nde Zekaria vandaka mbote kibeni mpi kumonisa mfunu na yandi, yandi ya vandaka mwana ya nganga-nzambi mpi profete Yehoyada.—2Bs 24:17-22, 25.

22-28 MAI

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 25-27

"Yehowa Lenda Pesa Nge Bima Mingi Kuluta Yina"

***it*-2-F 1186 § 3**
Yehoashi

Yehoashi pesaka mpi basoda na yandi 100 000 na ntotila ya Yuda sambu yandi sadila bo sambu na kunwanisa bantu ya Edomi. Kansi "muntu mosi ya Nzambi ya kieleka" pesaka yandi ndongisila mpi basoda yina vutukaka. Ata bo futaka bo dezia na ntwala batalanta 100 (660 000$), bo waka makasi mutindu bo vutulaka bo na banzo na bo, mbala ya nkaka sambu na bo zabaka nde, bo ta baka ve bima yina bo ke botulaka na bitumba ya bo vandaka kukana. Yo yina, ntangu bo vutukaka na Nordi, bo yibaka bima na bambanza ya Kimfumu ya Sudi, banda na Samaria (ziku kisika bo vandaka kusala mambu na bo) tii na Beteoroni.—2Bs 25:6-10, 13.

***w21.08* 30 § 16**
Inki Mutindu Nge Lenda "Meka" mpi Kumona nde Yehowa Kele Mbote?

16 ***Ndima kuyambula bima ya nkaka sambu na kusala mingi na kisalu ya Yehowa.*** Beto fwete yambula ve bima yonso yina beto kele ti yo sambu na kusepedisa Yehowa. (Lon. 5: 19, 20) Kansi, kana beto ke buya kusala mi-

ngi na kisalu ya Nzambi kaka sambu beto ke zola ve kuyambula bima na beto ya nkaka, beto lenda sala kifu yina muntu yina Yezu tubilaka na mbandu na yandi salaka. Yandi buyaka Nzambi kaka sambu yandi vandaka kusala ngolo sambu na kuvanda ti bima mingi ya mbote. **(Tanga Luka 12:16-21.)** Mpangi Christian na France ke tuba nde: "Mono vandaka ve kusadila mingi ntangu na mono mpi ngolo na mono sambu na Yehowa mpi sambu na dibuta na mono." Yandi ti nkento na yandi bakaka lukanu ya kukuma bapasudi-nzila. Sambu na kusala yo, yo lombaka nde bo yambula bisalu na bo. Sambu na kuzwa bima yina bo vandaka ti yo mfunu, bo yantikaka kusala kisalu ya kutula bunkete mpi bo kumaka kusepela ti mbongo fioti yina bo vandaka kuzwa. Keti bo ke vandaka na kiese mutindu bo yambulaka bima na bo yina? Mpangi Christian ke tuba nde: "Beto ke vandaka na kiese mingi ntangu beto ke longaka nsangu ya mbote mpi ntangu beto ke monaka balongoki ya Biblia mpi bantu yina beto ke vutukilaka ke longuka mambu ya Yehowa."

Bimvwama ya Kimpeve

***w07*-F 15/12 10 § 1-2**

Keti Nge Kele ti Ndongisi na Kimpeve?

NTANGU Uziya vandaka ti bamvula 16, yandi kumaka ntotila ya kimfumu ya Yuda yina vandaka na ndambu ya sudi. Yandi yalaka bamvula kuluta 50, yantika na nsuka ya mvu-nkama ya uvwa na ntwala ya ntangu na beto tii na luyantiku ya mvunkama ya nana na ntwala ya ntangu na beto. Banda ntangu Uziya vandaka leke, yandi "landaka kusala mambu ya mbote na meso ya Yehowa." Inki pusaka yandi na kulanda nzila ya lunungu? Disolo ya Biblia ke tuba nde: "[Uziya] landaka kusosa Nzambi na bilumbu ya Zekaria, yina longaka yandi na kuwa Nzambi ya kieleka boma. Na ntangu yandi vandaka kusosa Yehowa, Nzambi ya kieleka salaka nde yandi toma."—2 Bansangu 26:1, 4, 5.

Beto me zaba ve mambu mingi na yina me tala Zekaria katula mambu yina mwa baverse yina ya Biblia ke tuba sambu na yandi. Kansi mutindu Zekaria vandaka kulonga Uziya na kuwa Nzambi ya kieleka boma, yo ke monisa nde Zekaria vandaka ti bupusi ya mbote kibeni na zulu ya ntwadisi yai ya leke, yandi pusaka yandi na kusala mambu ya mbote. Mukanda mosi (*The Expositor's Bible*) ke tuba mambu yai sambu na Zekaria nde, "yandi vandaka muntu mosi ya zabaka mbote-mbote masonama ya santu, yandi vandaka ya kufuluka ti mayele ya kimpeve mpi yandi lendaka kusonga bantu ya nkaka mambu ya yandi me zaba." Muntu mosi ya mayele ya ke tadilaka mambu ya Biblia tubaka nde: "Yandi zabaka mbote-mbote bambikudulu mpi . . . yandi vandaka muntu ya mayele, ya kudipesaka mpi ya mbote; ntembe kele ve nde yandi vandaka ti bupusi ya mingi na zulu ya Uziya."

29 MAI–4 JUIN

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 28-29

"Nge Lenda Sadila Yehowa Ata Bibuti na Nge Kele Ve Bambandu ya Mbote"

***w16.02* 10 § 8**

Landa Mbandu ya Banduku ya Yehowa

8 Luzingu ya Ezekiasi vandaka ve bonso ya Ruti. Ezekiasi vandaka na dikanda yina kudipesaka na Nzambi. Kansi bantu ya nkaka ya Izraele vandaka ve ya kwikama. Ntotila Ahazi, tata ya Ezekiasi, vandaka muntu ya mbi. Yandi vandaka kuzitisa ve tempelo ya Nzambi mpi pusaka bantu na kusambila

banzambi ya luvunu. Nkutu Ahazi tambikaka bampangi ya nkaka ya Ezekiasi bonso kimenga na banzambi ya luvunu. Ezekiasi yelaka na dibuta mosi ya mbi kibeni!—2 Bantotila 16:2-4, 10-17; 2 Bansangu 28:1-3.

***w16.02* 11 § 9-11**
Landa Mbandu ya Banduku ya Yehowa

9 Bikalulu ya mbi ya Ahazi lendaka kubebisa bikalulu ya mwana na yandi Ezekiasi to kupusa yandi na kuwila Yehowa makasi. Bampasi yina Ezekiasi kutanaka ti yo me luta ya bampangi mingi bubu yai ya ke yindulaka nde bo kele ti bikuma ya mbote ya kuwila Yehowa to dibundu na yandi makasi. (Bingana 19:3) Bankaka ke yindulaka nde bikalulu ya mbi ya dibuta na bo lenda pusa bo mpi na kusala mbi to kusala bifu yina bibuti na bo salaka. (Ezekiele 18:2, 3) Keti yo kele mpidina?

10 Luzingu ya Ezekiasi ke monisa nde yo ke mpidina ve! Ata muntu mosi ve kele ti kikuma ya mbote ya kuwila Yehowa makasi, sambu yandi ke sadilaka ve bantu mambu ya mbi. (Yobi 34:10) Ya kieleka, bibuti lenda longa bana na bo na kusala mambu ya mbote to ya mbi. (Bingana 22:6; Bakolosai 3:21) Kansi yo ke tendula ve nde bikalulu ya bantu ya dibuta na beto fwete soba beto kaka. Sambu na nki? Yehowa me pesaka beto kimpwanza ya kupona, disongidila kubaka lukanu ya kusala mambu ya mbote to ya mbi. (Kulonga 30:19) Inki mutindu Ezekiasi sadilaka dikabu yai ya mbalu?

11 Ata tata na yandi vandaka ntotila mosi ya kuluta mbi na Yuda, Ezekiasi kumaka ntotila mosi ya kuluta mbote. **(Tanga 2 Bantotila 18:5, 6.)** Yandi landaka ve mbandu ya mbi ya tata na yandi. Kansi yandi widikilaka na dikebi yonso baprofete ya Yehowa, mu mbandu Yezaya, Mika, mpi Ozea. Yandi ndimaka bandongisila mpi bantuma yina bo pesaka yandi. Yo sadisaka yandi na kuyidika mambu ya mbi yina tata na yandi salaka. Yandi katulaka bima ya mvindu na tempelo, lombaka Nzambi na kulolula bantu, mpi fwaka banzambi ya biteki na Izraele. (2 Bansangu 29:1-11, 18-24; 31:1) Na nima, ntangu Senakeribi, ntotila ya Asiria sosaka kunwanisa Yeruzalemi, Ezekiasi salaka mambu na kikesa yonso mpi ti lukwikilu. Yandi tulaka ntima nde Yehowa ta tanina yandi, mpi yandi pesaka bantu ya Yuda kikesa. (2 Bansangu 32:7, 8) Na nima, Ezekiasi kumaka lulendo; kansi ntangu Yehowa sungikaka yandi, yandi kudikulumusaka. (2 Bansangu 32:24-26) Ya kieleka, Ezekiasi me bikilaka beto mbandu mosi ya mbote kibeni. Yandi bikaka ve nde bikalulu ya mbi ya dibuta na yandi kubebisa yandi. Yandi monisaka nde yandi vandaka kibeni nduku ya Yehowa.

Bimvwama ya Kimpeve

***w12*-F 15/2 24-25**
Natani Vandaka Kunwanina na Kwikama Yonso Lusambu ya Bunkete

Natani vandaka nsambidi ya kwikama ya Yehowa. Yandi ndimaka ngindu ya Davidi na yina me tala kutunga kisika ya ntete yina bantu ta kwendaka kusala lusambu ya bunkete. Kansi na dibaku yina, yo ke monana nde Natani tubaka ve na zina ya Yehowa. Kansi yandi pesaka ngindu na yandi mosi. Na mpimpa yina, Nzambi lombaka profete yai na kukwenda kusonga ntotila nsangu ya nkaka: Davidi ve muntu ta tungila Yehowa tempelo. Kansi muntu ta sala yo ta vanda mwana mosi na kati ya bana ya Davidi. Natani songaka mpi Davidi nde Nzambi me sala kuwakana mosi ti yandi nde kitini na yandi ya kimfumu ta “vanda ngolo kimakulu.”—2 Sam. 7:4-16.

Ngindu ya Natani na yina me tala kutunga Tempelo vandaka ve kuwakana ti luzolo ya Nzambi. Natani buyaka ve mambu yina Nzambi tubaka. Yandi vandaka profete mosi ya kudikulumusa mpi yandi ndimaka luzolo ya Nzambi mpi pesaka yo maboko. Yandi kele mbandu ya mbote ya kulanda kana nde Nzambi me sungika beto. Mambu yina yandi tubaka na nima, monisaka nde Nzambi vandaka kaka kundima profete yai. Ya kieleka, yo ke monana nde Yehowa sadilaka yandi ti Gadi muntu yina vandaka kumona bambonameso, sambu na kupesa Davidi bandongisila na yina me tala kuyidika bamizisie 4 000 ya ta salaka na tempelo. —1 Bans. 23:1-5; 2 Bans. 29:25.

5-11 JUIN

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 30-31

"Kuvukana ti Bampangi Kele Mbote Sambu na Beto"

***it*-1-F 1132 § 4**
Ezekiasi

Kikesa na Yandi Sambu na Lusambu ya Bunkete. Ezekiasi monisaka kikesa na yandi sambu na lusambu ya Yehowa banda ntangu yandi mataka na kiti ya kimfumu ti bamvula 25. Kima ya ntete ya yandi salaka vandaka ya kukangula diaka bakielo ya tempelo mpi ya kuyidika tempelo. Na nima, yandi vukisaka banganga-nzambi ti Balevi mpi yandi songaka bo nde: "Nzala ya ntima na mono kele ya kusala kuwakana ti Yehowa Nzambi ya Izraele." Yo vandaka kuwakana mosi ya kwikama, ata kuwakana ya Nsiku ya vandaka me mana ve ngala kansi ya bo vandaka kukipe diaka ve, bo monisaka nde yo vandaka diaka ya mpa na Yuda. Ti kikesa ya mingi, yandi yantikaka kuyidika Balevi na bisalu na bo, mpi yandi vutulaka bangidika yina vandaka kutadila bisadilu ya kubudila miziki mpi bankunga ya lukumu. Yo vandaka na ngonda ya nisan. Ngonda yina bo ke sungiminaka Paki. Kansi Tempelo, banganga-nzambi mpi Balevi vandaka ve bunkete. Na kilumbu ya 16 nisan, bo kumisaka tempelo bunkete mpi bo yidikaka bisadilu na yo. Yo lombaka bo fika masumu na mutindu mosi ya sipesiali sambu na Izraele ya mvimba. Ntete, bana ya bamfumu nataka bimenga, bimenga ya masumu sambu na kimfumu, sambu na kisika ya santu mpi sambu na bantu. Na nima ya bimenga yina, bantu pesaka makabu mingi ya kuyoka.—2Bs 29:1-36.

***it*-1-F 1132 § 5**
Ezekiasi

Mutindu kukonda bunkete ya bantu vandaka kusala nde Ezekiasi kusala ve Paki na dati yina yo lombaka, yandi sadilaka nsiku yina vandaka kupesa bantu yina vandaka mvindu nswa ya kusala paki ngonda mosi na nima. Yandi bingisaka Yuda mpi Izraele. Yandi tindaka mikanda na bantu yina vandaka kubaka ntinu na insi ya mvimba, banda na Bere-Sheba tii na Dani. Bantu mingi sekaka bantu yango yina ke bakaka ntinu. Kansi bantu ya Asere, ya Manase mpi ya Zebuloni kudikulumusaka mpi kwisaka, yo vandaka mpi ti mwa bantu ya Efrayimi mpi ya Isakare. Ya masonga, yo vandaka ve kima ya pete sambu na bantu ya kimfumu ya Nordi yina kumaka kusala lusambu ya bunkete na kuvanda na nkinsi yina. Kaka bonso binati nsangu, bo kutanaka ti mbangika mpi bo pesaka bo nsoni mpamba ve kimfumu ya makanda kumi vandaka diaka ve ngolo; yo bwaka na lusambu ya luvunu mpi Asiria vandaka kupesa bo boma.—2Bs 30:1-20; Kut 9:10-13.

***w13* 11/15 17 § 8**

Bangungudi Nsambwadi, Bamfumu Nana —Ke Tendula Banani Bubu Yai?

Ezekiasi bingisaka bantu yonso ya Yuda mpi ya Izraele na nkinsi mosi ya nene ya Paki, mpi na nima bo salaka Nkinsi ya Mampa ya Kukonda Levire yina salaka bilumbu nsambwadi. Bantu sepelaka mingi na nkinsi yina, yo yina bo yikaka bilumbu nsambwadi diaka. Biblia ke zabisa beto nde: 'Bwala ya mvimba ya Yeruzalemi fulukaka na kiese, sambu katuka na bilumbu ya Salomo mwana ya Davidi, ntotila ya Izraele diambu ya mutindu yai me salamaka ntete ve.' (2 Bans. 30:25, 26) Ntembe kele ve nde, bankinsi yai ya kimpeve pesaka bantu yonso kikesa! Beto ke tanga na 2 Bansangu 31:1 nde: 'Ntangu bantu ya Israele manisaka Nkinsi ya Paki, bo panza-panzaka makunzi ya matadi ya santu, bo bwisaka bisika ya kuzanguka mpi bamesa-kimenga.' Na mutindu yina, bantu ya Yuda vutukilaka Yehowa. Yo sadisaka bantu na kudibongisa na bampasi yina bo ta kutana ti yo na makwisa.

Bimvwama ya Kimpeve

***w18.09* 6 § 14-15**

"Kana Beno Me Zaba Mambu Yai, Beno Ta Vanda na Kiese Kana Beno Ke Sala Yo"

14 Kuwidikila na dikebi kele mutindu ya nkaka ya kumonisa nde beto kele bantu ya kudikulumusa. Yakobo 1:19 ke lomba beto na 'kuwa nswalu.' Yehowa ke widikilaka bantu na dikebi yonso. (Kuyantika 18:32; Yozue 10:14) Mu mbandu, tanga disolo ya kele na **Kubasika 32:11-14. (Tanga.)** Ata Yehowa vandaka ve ti mfunu ya bangindu ya Moize, yandi bikilaka Moize ntangu ya kutuba mambu yina vandaka kuyangisa yandi. Keti nge ta vanda ntima-nda mpi kuwidikila muntu mosi ya me pesaka ngindu ya mbi mpi na nima nge ndima dibanza na yandi? Kansi Yehowa ke monisaka ntima-nda mpi ke widikilaka bantu yonso yina ke sambaka yandi ti lukwikilu.

15 Kudiyula nde: 'Kana Yehowa ke kudikulumusaka sambu na kuwidikila bantu mutindu yandi salaka na Abrahami, na Rashele, na Moize, na Yozue, na Manoa, na Eliya mpi na Ezekiasi, keti mono fwete landa ve mbandu na yandi? Keti mono ke widikilaka bangindu ya bampangi yonso sambu na kupesa bo lukumu mpi ke sadilaka yo kana yo me fwana? Keti kele ti mpangi mosi na dibundu to muntu mosi na dibuta yina mono lenda widikila diaka ti dikebi ya mingi? Inki mono lenda sala sambu na kumonisa nde mono ke tudila bo dikebi?' —Kuyantika 30:6; Bazuzi 13:9; 1 Bantotila 17:22; 2 Bansangu 30:20.

12-18 JUIN

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 32-33

"Pesa Bampangi Kikesa na Bantangu ya Mpasi"

***it*-1-F 212 § 6**

Asiria

Senakeribi. Senakeribi, mwana ya Sargoni II, nwanisaka kimfumu ya Yuda na mvula ya 14 ya luyalu ya Ezekiasi (732 N.T.B.). (2Bn 18:13; Yez 36:1) Ezekiasi kolamaka na vangu yina Asiria tulaka ya vandaka kizitu na zulu ya Yuda sambu na mambu yina tata na yandi Ahazi salaka. (2Bn 18:7) Senakeribi waka makasi mpi yandi nwanisaka Yuda. Yandi botulaka bambanza 46 (tala Yez 36:1, 2), na nima, katuka na *camp* na yandi na Lakishi, yandi songaka Ezekiasi na kufuta kibawu ya batalanta 30 ya

wolo (kiteso ya 11 560 000 $) mpi ya batalanta 300 ya arza (kiteso ya 1 982 000 $). (2Bn 18:14-16; 2Bs 32:1; tala Yez 8: 5-8.) Ata Ezekiasi futaka mbongo yina, Senakeribi tindaka kinati-nsangu na yandi sambu Yeruzalemi kudibika kukonda kutuba ata kima. (2Bn 18:17–19:34; 2Bs 32:2-20) Ebuna na mpimpa mosi, Yehowa salaka nde basoda 185 000 kufwa. Diambu yai salaka nde Senakeribi muntu yai ya ntu-ngolo, kukatuka pana mpi yandi vutuka na Ninive. (2Bn 19:35, 36) Na nima, bana na yandi zole fwaka yandi kuna mpi mwana na yandi ya nkaka Esare-hadoni kumaka ntotila na kisika na yandi. (2Bn 19:37; 2Bs 32:21, 22; Yez 37:36-38) Katula lufwa ya basoda ya Asiria, bo me sonikaka mpi mambu yai mpi na kima mosi (*prisme*) ya Senakeribi mpi ya nkaka na yina ya Easre-Hadoni.—BIFWANISU, Vol. 1, lut. 957.

***w13* 15/11 19 § 12**
Bangungudi Nsambwadi, Bamfumu Nana —Ke Tendula Banani Bubu Yai?

12 Yehowa ke vandaka ntangu yonso ya kuyilama sambu na kusadisa beto na mambu yina beto mosi lenda sala ve, kansi mpusa na yandi ke vandaka nde beto sala yina beto lenda. Ezekiasi solulaka ti "bamfumu na yandi mpi basoda na yandi," mpi kumosi bo bakaka lukanu "ya kukanga bamasa ya banto ya masa yina vandaka na nganda ya mbanza . . . Diaka, ti lukanu ya ngolo [Ezekiasi] tungaka diaka kibaka yina bwaka, yandi tedimisaka banzo-zulu na zulu na yo mpi yandi salaka kibaka ya nkaka na nganda, . . . mpi yandi salaka binwaninu mingi ti bitaninu." (2 Bans. 32:3-5) Sambu na kutanina mpi kugungula bantu na yandi ya ntangu yina, Yehowa sadilaka babakala ya ngolo—Ezekiasi, bamfumu na yandi, mpi baprofete ya kwikama.

***w13* 15/11 19 § 13**
Bangungudi Nsambwadi, Bamfumu Nana —Ke Tendula Banani Bubu Yai?

13 Diambu yina Ezekiasi salaka na nima vandaka mfunu mingi kuluta kukanga bamasa to kutunga bibaka ya mbanza. Sambu yandi vandaka ngungudi ya mbote, Ezekiasi vukisaka bantu mpi siamisaka bo na bangogo yai: "Beno wa boma ve mpi beno tekita ve sambu na ntotila ya Asiria . . . , sambu bayina kele ti beto kele mingi kuluta bayina kele ti yandi. Yandi kele ti diboko ya kinsuni, kansi beto kele ti Yehowa Nzambi na beto sambu na kusadisa beto mpi sambu na kunwana bitumba na beto." Yandi yibusaka bantu nde Yehowa ta nwana sambu na bo mpi ngibusa yina kumisaka lukwikilu na bo ngolo kibeni! Ntangu bo waka mambu yina, Bayuda 'bakaka kikesa na mambu yina Ezekiasi ntotila ya Yuda tubaka.' Beto simba nde 'mambu yina Ezekiasi tubaka' pesaka bantu kikesa. Ezekiasi, bamfumu na yandi mpi bantu na yandi ya ngolo, tanga mpi profete Mishe mpi Yezaya, monisaka nde bo vandaka bangungudi ya mbote, kaka mutindu Yehowa bikulaka na nzila ya profete na yandi.—2 Bans. 32:7, 8; ***tanga Mika 5:5, 6.***

Bimvwama ya Kimpeve

***w21.10* 4-5 § 11-12**
Kubalula Ntima Ke Tendula Nki?

11 Yehowa pesaka mvutu na bisambu ya Manase. Yehowa bakisaka nde Manase sobaka kibeni sambu mambu yina yandi tubaka na bisambu monisaka yo. Yo yina Yehowa waka kisambu ya Manase ntangu yandi lombaka pardo mpi Yehowa vutulaka yandi na kimfumu. Manase salaka yonso sambu na kumonisa kibeni nde yandi balulaka ntima na masonga yonso. Yandi salaka mambu yina Ahabi salaka ve ata fioti. Yandi

sobaka bikalulu na yandi. Yandi teleminaka lusambu ya luvunu mpi siamisaka bantu na kusambila Yehowa. **(Tanga 2 Bansangu 33: 15, 16.)** Yo lombaka nde Manase kuvanda kikesa mpi yandi vanda ti lukwikilu sambu na nsungi ya bamvula mingi na ntwala nde yandi balula ntima, yandi vandaka mbandu ya mbi sambu na bantu ya dibuta na yandi, bantu ya lukumu mpi bantu na yandi. Kansi ntangu Manase kumaka mununu, yandi sosaka kuyidika mambu ya nkaka ya mbi yina yandi salaka. Yo ke monana nde Manase kumaka mbandu ya mbote sambu na mutekulu na yandi Yoziasi yina kumaka ntotila mosi ya mbote kibeni.—2 Bant. 22:1, 2.

12 Mambu yina Manase salaka ke longa beto nki? Yandi kudikulumusaka mpi yandi salaka mambu mingi. Yandi sambaka mpi yandi bondilaka Yehowa sambu yandi wila yandi mawa. Yandi sobaka bikalulu na yandi ya mbi. Yandi salaka kibeni bikesa ya kuyidika mambu ya mbi yina yandi salaka mpi yandi salaka yonso sambu na kusambila Yehowa mpi sambu na kusadisa bantu ya nkaka na kusala mutindu mosi. Mbandu ya Manase ke sadisa bantu yina me salaka masumu ya nene kibeni. Mbandu na yandi ke monisa kibeni nde Yehowa Nzambi kele "mbote mpi ya kuyilama na kulolula." (Nk. 86:5) Yehowa ke lolulaka bantu yina ke balulaka ntima na masonga yonso.

19-25 JUIN

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | 2 BANSANGU 34-36

"Keti Nge Ke Bakaka Kibeni Mambote Mingi na Ndinga ya Nzambi?"

***lfb* 134 § 2**
Yoziasi Vandaka Kuzola Nsiku ya Nzambi

Na tempelo, nganga-nzambi ya nene, Hilkia, monaka rulo ya Nsiku ya Yehowa—ziku rulo yina Moize yandi mosi sonikaka. Shafani, sekretere ya ntotila natilaka Yoziasi rulo yina mpi yantikaka kutanga Nsiku na ndinga ya ngolo. Ntangu Yoziasi vandaka kuwa, yandi bakisaka nde bantu vandaka kulemfukila ve Yehowa bamvula mingi. Ntotila Yoziasi songaka Hilkia nde: 'Yehowa me wila beto makasi mingi. Kwenda kusolula ti yandi. Yehowa ta songa nge mambu ya beto fwete sala.' Yehowa pesaka mvutu na nzila ya profete ya nkento Hulda: 'Bantu ya Yuda me yambula mono. Bo ta baka ndola kansi ve na luyalu ya ntotila Yoziasi, sambu yandi kudikulumusaka.'

***w09* 1/6 15 § 20**
Vanda Kikesa Sambu na Nzo ya Yehowa!

20 Na ntangu bo vandaka kubongisa tempelo mutindu Yoziasi kulombaka yo, Nganga-Nzambi ya Nene Hilkia "monaka mukanda ya bansiku yina ya Mfumu Nzambi pesaka na Moize." Yandi pesaka yo na Shafani, sekretere ya ntotila, mpi na nima Shafani yantikaka kutangila Yoziasi mambu ya vandaka na kati. (*Tanga 2 Bansangu 34:14-18.*) Inki mbuma yo basisaka? Na mbala mosi, ntotila pasulaka bilele na yandi sambu na mawa mpi yandi tindaka bantu sambu na kusolula ti Yehowa. Na nzila ya profete ya nkento Hulda, Nzambi kupesaka nsangu yina vandaka kubedisa mambu yankaka yina vandaka kusalama na lusambu na Yuda. Ata mpidina, Yehowa kumonaka bikesa ya mbote ya Yoziasi kusalaka sambu na kukatula lusambu ya biteki, mpi yandi landaka na kundima Yoziasi ata yandi tubaka dezia na ntwala nde yandi tapesa dikanda ya mvimba ndola. (2 Bans. 34:19-28) Inki dilongi beto lenda baka na dyambu yai? Ntembe kele ve nde beto fwete vanda ti mpusa ya mutindu

mosi ti Yoziasi. Beto kezola kundima lutwadisu ya Yehowa kukonda kusukinina, mpi kulemfuka na lukebisu ya kemonisa mambu yina lenda salama kana beto bika nde apostazi mpi kukonda kwikama kubebisa lusambu na beto. Mpi beto lenda tula ntima nde Yehowa tamona mpi tandima bikesa na beto sambu na lusambu ya kyeleka, kaka mutindu yandi ndimaka bikesa ya Yoziasi.

Bimvwama ya Kimpeve

***w17.03* 27 § 15-17**

Keti Nge Ta Tulaka Ntima ya Mvimba na Mambu Yina Kele na Biblia?

15 Mbandu ya Yoziasi ke longa beto nki? Ata yandi vandaka ntotila ya mbote, yandi salaka bifu yina nataka yandi na lufwa. **(Tanga 2 Bansangu 35:20-22.)** Inki kifu Yoziasi salaka? Yoziasi nwanaka ti Neko, ntotila ya Ezipte kukonda kikuma. Nkutu Neko songaka Yoziasi nde yandi ke zola ve kunwana. Biblia ke tuba nde mambu yina Neko tubaka "katukaka na munoko ya Nzambi." Ata mpidina, Yoziasi nwanisaka Neko mpi bo fwaka Yoziasi. Inki pusaka Yoziasi na kunwanisa Neko? Biblia ke tubila yo ve.

16 Yo lombaka nde Yoziasi kuzikisa kana mambu yina Neko tubaka katukaka na Yehowa. Inki mutindu? Yandi lendaka kuyula profete Yeremia. (2 Bansangu 35:23, 25) Diaka, yo lombaka nde Yoziasi kutadila mbote-mbote diambu yango. Neko vandaka kukwenda na Karkemishi sambu na kunwanisa mbanza ya nkaka, kansi ve Yeruzalemi. Neko fingaka ve mpi Yehowa to bansadi ya Yehowa. Yoziasi yindulaka ve mambu yai mbote-mbote na ntwala ya kubaka lukanu. Yo ke longa beto nde kana beto ke zola kubaka lukanu, beto fwete sosa ntete kuzaba luzolo ya Yehowa.

17 Na ntwala ya kubaka lukanu, beto fwete tadila ntete minsiku ya Biblia yina lenda sadisa beto mpi kuyindula mutindu beto lenda sadila yo. Bantangu ya nkaka, yo lenda lomba kusala bansosa na mikanda na beto to kusolula ti nkuluntu mosi. Yandi lenda yibusa beto minsiku ya Biblia yina lenda sadisa beto. Yindula diambu yai: Mpangi-nkento mosi me kwelanaka ti bakala yina kele ve Mbangi ya Yehowa. Mpangi-nkento ke yilama sambu na kukwenda kusamuna. (Bisalu 4:20) Kansi bakala na yandi ke zola ve nde yandi kwenda kusamuna. Yandi ke zola nde bo kwenda na kisika mosi buna sambu bilumbu mingi me luta, bo ke lutisaka diaka ve ntangu kumosi. Mpangi-nkento me yantika kutadila baverse ya Biblia yina lenda sadisa yandi na kubaka lukanu ya mbote. Yandi me bakisa nde yandi fwete lemfukila Nzambi mpi ntuma ya Yezu ya kukumisa bantu balongoki. (Matayo 28:19, 20; Bisalu 5:29) Yandi me bakisa mpi nde nkento fwete zitisa bakala na yandi mpi bansadi ya Nzambi fwete vanda bantu ya bukati-kati. (Baefezo 5:22-24; Bafilipi 4:5) Keti bakala na yandi kele na mfunu ya kubuyisa yandi kisalu ya kusamuna to yandi ke zola kaka kulutisa ntangu ti yandi kilumbu yina? Bansadi ya Yehowa fwete baka balukanu ya mbote yina ke monisa bukati-kati mpi ke sepedisa Yehowa.

26 JUIN–2 JUILLET

BIMVWAMA YA NDINGA YA NZAMBI | ESDRASI 1-3

"Bika nde Yehowa Kusadila Nge"

***w22.03* 14 § 1**

Keti Nge Ke Mona Mambu Yina Zekaria Monaka?

BAYUDA vandaka na kiese kibeni. Yehowa Nzambi "pusaka ntima ya Sirusi ntotila ya

Persia” na kubasisa bantu ya Izraele yina salaka bamvula mingi na kimpika na Babilone. Ntotila Sirusi songaka Bayuda nde bo vutuka na nsi na bo mpi bo “tunga diaka nzo ya Yehowa Nzambi ya Izraele.” (Esd. 1: 1, 3) Yo vandaka diambu ya kiese kibeni. Yo vandaka kutendula nde lusambu ya Nzambi ya kieleka ta vutuka diaka na insi yina yandi pesaka bantu na yandi.

***w17.10* 26 § 2**
Bapusu-Pusu mpi Mpu ya Kimfumu Ke Taninaka Nge

2 Zekaria zabaka nde Bayuda yina vutukaka na Yeruzalemi vandaka kusambila Yehowa. “Nzambi ya kieleka pusaka ntima” na bo na kubikisa banzo mpi bimvwama na bo na Babilone. (Esdrasi 1:2, 3, 5) Bo yambulaka mbanza yina bo zabaka mbote mpi kwendaka kisika yina bamingi zabaka ve. Bayuda yina vandaka kibeni na mfunu ya kutunga diaka tempelo ya Yehowa, yo yina bo salaka nzietelo ya nda mpi ya mpasi na ntoto ya zelo na zelo kiteso ya bakilometre 1 600.

Bimvwama ya Kimpeve

***w06* 1/1 25 § 1**
Bangindu ya Mfunu ya Mukanda ya Esdrasi

1:3-6. Bonso bantu ya Izraele yankaka yina kubikalaka na Babilone, bubu yai Bambangi ya Yehowa yina lenda sala ve kisalu ya ntangu yonso to kusala kisika mpusa kele mingi kelanda na kupesa maboko mpi na kusyamisa bayina lenda sala yo mpi bo kepesaka makabu ya luzolo ya mbote sambu kisalu ya kusamuna mpi kukumisa bantu balongoki kukwenda na ntwala.

© 2023 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania